

“Dünya Küçülüyor ve Belirsizleşiyor - Yurtdışı Haberleri Medya Rekabetinden Olumsuz Etkileniyor”

Vural Öger

Yurt dışı haberciliğine ilişkin burada çok fazla iyi örnek sıralayamayacağım ama bu konuda sizlere en fazla bir medya tüketicisinin eleştirel düşüncelerini aktarabilirim. Almanya’da, Almanlarla Türkler arasında bir iç savaşın çıkacağı yolundaki tahrik edici iddiaya daha sonra değineceğim.

Özel veya ticari yapımların özellikle televizyonda yaygınlaşmasının ardından, Alman medyasının yurt dışı haberciliği, gittikçe artan bir rekabete kurban gitmekte olduğu gibi önemli konular üzerinde durmak yerine, daha ziyade olumsuz yönde değiştikleri, haberleri kısaltıldığı ve daha çok ses getiren haberler üzerinde yoğunlaştıkları yönünde bazı bilimsel çalışmalar bulunmaktadır.

Medya kuruluşlarında bunu az çok itiraf eden ve özellikle kamuoyu önünde yapmak zorunda olmadıkları zaman, bu durumdan dolayı üzüntülerini açıkça dile getiren bazı insanlar da bulunmaktadır. Fakat ben ne bir bilim adamı, ne de bir gazeteciyim, aksine toplumda meydana gelen değişmelere ilgi duyan bir kişiyim. Bu ilgimin bir kısmı da ayrıca Türkiye hakkında yapılan haberler açısından bunun ne anlama geldiği üzerinde yoğunlaştığı için, bu konuda da birkaç söz sarf etmek istiyorum.

Ticari kanallar kuruluncaya kadar neredeyse sadece ARD ve ZDF kanalları izleniyordu. Yani düğmeye basmak suretiyle bu kanallarda yayınlanan ciddi yapımlardan, ABD yapımı modası geçmiş polisiye filmlere, şovlara, müzik programlarına ve ses getiren programlara geçerek kaçma imkanı bile yoktu. Bu durumda sadece televizyonunuzu kapatıp çocuklarınızla oynayabilir veya kitap okuyabilirdiniz. Aslında bu o kadar da kötü bir alternatif değildi. Ama bu zamanlar geride kaldı.

Yeni dönemle birlikte, yurt dışı muhabirliği için müthiş hızlı ve etkin yapım metotları da devreye girdi. İnsanlar Internet üzerinden araştırma yapıyor, uydular ise muhabirlerin hazırladıkları haberleri hızlı bir şekilde kendi ülkelerine aktarmalarına imkan veriyor. Muhabir Tokyo’dan Manila’ya şahsen gitmek zorunda değil, ki bu onun bir gününe mal olur. Filipinler’de olan bir olay hakkında, bir askeri darbe hakkında veya bir yanardağ patlaması hakkında orada bulunmasına gerek kalmadan, uzaktan haber yapıyor ve uzak yerlere haber gönderiyor. Yurt dışı haberleri gittikçe kısaldığından ve çoğu durumlarda bir dakikadan az bir zamana sıkıştırılmaları gerektiğinden, gönderildikleri ülkede özellikle de haber ajansları dahil olmak üzere, diğer medya kuruluşları da bu haberleri böyle yaptıklarından hemen hiç kimse bunları eleştirmez. Bu büyük yarış aslında bu haber ajanslarında başlamıştı. Associated Press, Alman Basın Ajansına karşı ve Alman Basın Ajansı, Agence France veya DDP ve UPI’ye karşı.

Ayrıca askeri darbeler veya yanardağ patlaması, tam da iyi ses getirebilecek konulardır. Bu meslektekiler kendi aralarında 4K formülünden zevkle bahsederler. Bunlar; Kriege/savaşlar, Katastrophen/afetler, Krie-sen/krizler ve Krankheiten/hastalıklardır.

MONITOR programının cesur ve akıllı şefi Sonja Mikich, ARD kanalını da kapsayacak şekilde bu türden medya kuruluşlarını hedef alan bir eleştirmendir. Kendisi, yurt dışı haberlerinin sadece uzunluğunun ve konu seçiminin değil, aksine seyircilerin hissiyatına dokunabileceğinden, bilgilerin suiistimal edilmesinin de önemli olduğunu söylemektedir. Burada aralıksız şekilde Avrupa soylularının ve özellikle de İngiliz Kraliyet ailesinin düğün törenleri, yaşamları ve bir Kraliyet ailesi mensubunun ölümüyle ilgili yayınları sürekli olarak izleyen Bayan Mikich'ten bir alıntı yapmak istiyorum. Bayan Mikich şöyle diyor: "101 yaşındaki bir bayanın ölümüyle ilgili telaşı hatırlayacaksınız. Federal Almanya, saatler boyunca anne kraliçe için İngiltere'de yapılan cenaze merasiminin şaşaasını izledi. Programlarda onun cin, fötr şapka ve at yarışlarına olan ilgisi hakkında haberler yapıldığını biliyorum. Fakat kimsenin anne kraliçenin Chamberlain' in "Appeasement" ("yatıştırma") politikasına verdiği desteği, Hitler'in başa geçişini alkışlamasını ve Güney Afrika'daki beyaz-siyah ayrımı politikasına verdiği desteği eleştirdiğini hatırlamıyorum. Ayrıca bu yaşlı bayanın torunlarına 27 milyon Sterlin –hem de vergiden kaçırarak– yatırım yaptığından bahsedildiğine de rastlamıyorum."

Ayrıca sadece bayan Mikich değil, başkaları da yeni teknik imkanlarla, bunların kullanımı arasında ortaya çıkan tezattan şikayetçi olmaktadır. Günümüz dünyasının hem siyasi, hem de ekonomik bakımdan aktif olarak birbiriyle iç içe girmiş olması, küreselleşmenin doğurduğu sonuçlardan birisidir. Bu iç içe geçmişliğin ilerlediği ölçüde, sadece insanların e-posta ile gönderdikleri bilgiye değil, her türlü bilgiye bağımlılık da artmaktadır. Dünyada olup bitenleri anlamak daha da önem kazandı. Haber aktaranların varlığı ve haberlerin artalanının önemi arttı. Bulduğumuz yerden bahsedecek olursak, gerçekten gittikçe derinleşen ve daha aktif bir Avrupa için söz konusudur. Bütün bunlar yurt dışı haberciliğinin azaltılması veya kısıtlanmasıyla hiç de bağdaşmayan şeylerdir.

Bu konuda daha başka yanıtıcı hususlar ve tehlikeler de mevcuttur. Körfez Savaşı'yla ilgili haberler buna bir örnektir. Bu savaşta muhabirler askeri birliklerin arasına girmek ve olayları oradan gördükleri gibi aktarmak zorundaydılar, ki burada da ancak ordu yönetiminin isteğine göre ilaveten bilgilendiriliyorlardı. Bunun için yeni bir kavram bulundu ve bu tür gazeteciliğe "embedded journalism/iliştirilmiş gazetecilik" denildi.

Bunun daha ilk Körfez Savaşı'ndaki sonucu ise, ister kötü olsunlar, isterse hiçbir cephede yer almamış olsunlar, insanların acıları ve ölümlerinden daha ziyade, savaşın kendisini yüksek teknolojik gelişmenin mükemmelleştirilmesinin söz konusu olduğu teknik bakımdan temiz bir girişim olarak göstermesiydi. Hatta insanlar için kullanılan "Yumuşak Hedefler" şeklindeki askeri terim bile habercilerin kelime dağarcığına yerleşti. Fakat, özellikle hakkında haber yapılan

hedefe kilitlenen aletler, kullanılan silah sayısının %10'undan da az olduğu gerçeğinden çok uzaktı.

ABD'de bu olaylarla ilgili eleştiriler o tarihten beri hiç durmadı ve başkentte çıkan "Washington Post" gazetesi aracılığıyla olduğu gibi, kısmen de adeta özür beyanatları verildi. Medyanın ilk etapta hitap ettiği vatandaşların karar verme olasılıklarına gelince, bunun sonucunda bir enformasyon krizi ortaya çıkmıştır. Savaşın ikinci bir muharebe meydanı ortaya çıktı ki bu da medya kuruluşlarının - CBS kanalı, Fox kanalına karşı- kendi aralarındaki izlenme oranı savaşıydı. Tüketiciler bu konuda biraz da olsa kaybedenler olmuşlardır.

ABD'de bu yöndeki gelişme, asla başkan baba Bush ve oğul Bush ile birlikte ortaya çıkmadı. Daha İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından yurt dışı haberciliğinde bir gerileme yaşanmıştı. Bugün Almanya'da şikayet konusu olan durumun belirtileri, ABD'de oldukça erken görülmeye başlandı, çünkü orada kamu tüzel kişiliğinin hükümdarlığı henüz mevcut değildi. Gerçi ABD radyosu olan Public Broadcasting Service PBS cesur ve kararlı şekilde çalışıyordu, ama ticari amaçlı dev kuruluşlara karşı duramadı.

Yurt dışı haberleri %50 oranında azaldı, her türlü eğlence programları tırmanışa geçti ve ancak bu sayede kanalların gelir hesapları tuttu. Muhabir ağları oldukça zayıftı ve bir muhabirin Londra'da oturup, oradan Güney Afrika ve Türkiye hakkında haberler yaptığı durumlar ender rastlanan durumlar değildi.

Buna karşın Almanya'nın kamu-tüzel kişiliğine sahip kanalları mükemmel şekilde donatılmışlardır –ARD'nin dünya çapında 31, ZDF'nin ise 19 bürosu bulunmaktadır. Tam aksine, gerçek birkaç muhabiri barındıran, fakat bunun dışında seyircilere bu modeli belli etmeden, voice-over gazeteciliği ile yetinen yeni kanallar, yani özel kanallar Amerika'daki kanalların meziyetsizlik sınırına erişmektedir. Bu kanallar, uluslararası kanallarda adeta ara vermeksizin girilen resimlerden çekici bulduklarını veya mevcut haber durumuna uygun gördükleri resimleri alırlar ve daha sonra stüdyoda birisi haber ajansıya, elinde bir metin üzerinden okur ve sonunda bu haber birçok kişiye ilgili kanalın kendi haberiymiş gibi görünür. Bunlar yapılırken ayrıntılara girilmez ve açıklama da yapılmaz, haber geçildikten bir saniye sonra unutulmuştur bile. Daha somut ifade etmek gerekirse, pek çok Alman'ın kafasında hala 1980'lerdeki Türkiye imajının olmasına şaşmamak gerekir.

Bütün bunların dışında yetersiz mesleki eğitimden hiç söz etmedik. Muhabir, çoğu kez haber yapacağı ülkenin dilini bilmeden veya o ülke tarihi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadan yurt dışına gönderilmektedir. Oraya gittikten sonra ise şüphesiz kendisini bu konularda yetiştirmek için çoğu kez zaman bulamamaktadır. Bazen bir muhabirin radyoda günde üç düzine haber yapmak zorunda kalacağı durumlar olabilmektedir. Televizyonda ise şartlar daha farklıdır. Bir televizyon ekibi önce çekim yapılacak yere ulaşmak zorundadır, ki tüm bunlar yeni dönemin ruhuna veya "her şeyi daima hemen" yapma kuralına aykırı düşmektedir. Bu nedenle yapımcılar yerel kaynakların resim arşivlerine müracaat ederler. Kolaylıkla öğrenilebileceği gibi, bu konuda Japonya'daki NHK, ABD'deki NBC ve diğer yerlerdeki benzer kuruluşlarla yapılmış gerekli anlaşmalar mevcuttur.

Genel olarak yurt dışındaki bir yerde nasıl muhabir bulundurulacağı konusunda farklı kriterler vardır. ABD, İsrail, Japonya ve Rusya gibi bazı ülkeler, sahip oldukları özel siyasi önem nedeniyle, daimi bir muhabir bulundurlar. Bunun dışında, bir kriz ortamı mevcut olduğu için –eski Yugoslavya, Güney Afrika’daki seçimler veya Brezilya’da ölüm olaylarıyla sonuçlanması beklenen cezaevi isyanı gibi– bir yabancı ülkede uzun süre kalan muhabirler vardır. Bir resmi ziyarete eşlik edilecek ise televizyonculuk olayı oldukça kısa ve basittir, örn. şansölye Schröder Türkiye’de. Muhabirler başbakanla birlikte gider ve onunla birlikte geri dönerler. Bu durumda Türkiye hakkında bir haber yapmak gerekmez. Ama bunun için Türkiye’den görüntüler mevcuttur. En azından bunlar sayesinde bir şeyler yapılmış gibi görünürler.

Uzun süredir ZDF televizyonunun Viyana bürosunda çalışan ZDF muhabiri Susanne Gelhard söylediğim bu gelişmenin mükemmel bir şahidi olabilir. Susanne Gelhard bu konuda şunları yazmaktadır:

"Haberciliğin sürekli artan temposu ölçüleri kaçırmaktadır: Çoğu kez haberin içeriği ile değil, aksine haberin ne kadar hızlı yapıldığı sorusu üzerinde durulmaktadır. İlk görüntüleri kim ekrana getirecek? Bu görüntüler mümkün olduğunca fazla ses getirmelidir. Bu itinayla hazırlanıp, tarih bilgisini açık seçik yazıya döken bir habercilik değil, aksine sportif bir mücadeledir. Bunun sonucu ise hemen hemen hiç sorgulanmayan veya doğruluğu kontrol edilmeyen enformasyon kırıntılarıdır. Bu nedenle habercilik gerçekten de sansasyon hırsının tatmin edilmesi uğruna dejenere olmaktadır. Savaşlar, felaketler ve krizler eğlenceye ve rahat televizyon koltuğunda hoş-nahoş gerilimli duygulara dönüşmektedir. Görüntüler değiştirilebilir görüntüler olmakta, verilen bilgi yüzeysel veya açıkça yanıltıcı olmaktadır. Bu, hızlı haberciliğin bir sonucudur ve oldukça ciddiye alınması gereken bir gelişmedir."

Buraya kadar medya dünyasının özellikle teknik gelişimi hakkında bir şeyler söyledim. Ama bu, insanları tamamen eleştirel değerlendirmenin dışında tutmak istediğim anlamına gelmez. Bu konudaki örneğin, kendisine bakılırsa bu gezegenin hiçbir noktasındaki geçmiş ve gelecek hiçbir olaydan habersiz olmayan Peter Scholl-Latour’dan başkası değildir. Ben, bu konuda yüksek otorite olduğuna inanılan birinden ve seyirciye de "Lütfen dinleyiniz, şimdi konunun uzmanı geliyor!" şeklinde lanse edilen birinden bahsediyorum.

Örneğin Scholl-Latour, Focus dergisinde yaptığı söyleşide şunları söylüyordu: "CNN ile Alman kanalları arasında bir tercih yapmam gerekli olduğunda, CNN’i tercih ediyorum. Devlet kanallarında ne yazık ki hemen hemen hiç yurt dışı haberleri yok."

Daha sonra konu Türkiye’ye, yani günün birinde Türkiye Avrupa Birliği’ne girerse, Avrupa’ya akın etmesi beklenen göçmenlere geldi. Göç Komisyonunun bu konuda yaptığı araştırmanın, Prof. Rita Süßmuth’un bu konuda işaret ettiği hususların ve Türk hükümetinin buna karşı ne düşündüğünün bir şey ifade etmediğini söyledi. En iyisini Scholl-Latour bilirdi ve şöyle diyordu:

"Türkiye’yi iyi tanıyorum. Serbest yerleşim hakkının ne anlama geldiği hususunda Ankara’daki profesörlerle görüştim. Şunları söylediler: Siz Almanya’ya beş milyon Türkün geleceğini mi düşünüyorsunuz? On milyon Türk gelir. O zaman iç

savaş çıkar! Ben Türklere karşı değilim, "Sizler yeterince demokratik değilsiniz" gibi saçma bir argümanla Türklerin karşısına çıkmak da mümkün değil. Bu bir hakarettir. Onlara şunu söylemek gerek: Sizler Yakın ve Orta Doğuda bir düzenleyici kültürsünüz, sizler bambaşka bir bakış açısına sahipsiniz. Fakat AB ile birleşmek olur mu! Schröder, seçim politikasıyla ilgili nedenlerle ulusa karşı günah işliyor."

Şansölye, bu ülke toprakları üzerinde meydana gelecek bir iç savaşın sorumlusu, Türkler ise savaşı çıkaran taraf. Ne kadar saçma!

Ama geçen yıl 17 Eylül'den önce, Brüksel'de Türkiye ile üyelik müzakerelerine başlanmasına karar verildiğinde yaptığımız uzun tartışmalarda, bu tür saçmalıklar içeren yorumlar okuduk ve tartışma programları seyrettik. Bunlar da evde masa başındaki koltuğunda oturarak ve haberin ihtimal dahilinde veya gerçek olup olmadığına bakılmadan, itiraz kabul etmez bir tavırla ve kor halindeki kanaat hırsıyla yapılmış bir tür yurt dışı haberciliğidir. Türkiye'den gelen milyonlarca göçmenle onlarca yıl devam eden siyasi barışın ardından, Almanya'yı tehdit eden bir iç savaşın soğuk ve sorumsuzca ilanıdır bu.

Evet, ama bu iç savaş nasıl gerçekleşecek acaba? Scholl-Latour gibiler anavatanlarını Türklere karşı savunmak için ellerinde birer Kalaşnikofla sokaklara mı dökülecekler? Diğer taraftan Türkler pasaport kontrolünden geçer geçmez Almanlara mı saldıracaklar?

Siyasette kirli fantezilere çok yer bulunur. Fakat uymak zorunda olduğumuz ahlak değerleri ve medyanın da uymak zorunda olduğu yasalar vardır. Bunun yanında herhalde satış yasaları da mevcuttur.

Geçen hafta Almanya basınında Türkiye hakkında üzerinde daha fazla yorum yapmaya gerek olmayan şu manşetlere rastladım:

Türkiye'deki yediz bebekler doğumdan hemen sonra öldüler.

Fischer: Türkiye insan haklarına saygılı olmak zorunda.

Türklerin Avrupa hevesi kaçıyor.

Erdoğan artık rotasını koruyamıyor.

Türkiye vaatlerde bulunuyor.

Erdoğan bir milim geri adım atmıyor.

Schröder reform dinamiğini övüyor.

CDU: Türkiye coşkusuna son!

Bu manşetlerin altındaki metinler okunsa da ülke hakkında hemen hemen hiçbir bilgiye rastlanmamaktadır.

Ama ben yine de çok genelleyici olmak istemiyorum. Gerçek şudur:

Taşralaşma ve yeni yüzeysellik özellikle yazılı basında olmak üzere medyanın bir kısmını etkilemedi. Frankfurter Allgemeine Zeitung Gazetesi veya Neue Zürcher Zeitung/Yeni Zürich Gazetesi bunlardan birisi, ki ben bu gazetelerin sayfalarında yer alan her metinle aynı fikirde olmak zorunda da değilim. Bu durum ZDF ve ARD kanalları için de geçerlidir. Fakat bunun haricinde Stefan Raab'ı Birleşmiş Milletler muhabirliğine getirme eğilimi bulunmaktadır. Bu alandaki en kötü terimlerden olan ve siyasi haberciliğe çoktan bulaşmış bir terim de gerçeklerle

seviyesiz şaka ve mizahın karışımı olan "infotainment" terimidir. Ayrıca her ikisi de bunun sıkıntısını çekmektedir.

Yine de mantıklı şekilde düzenlendiği takdirde ticari kanalların enformasyon pastasından kendilerine pay alma yönünde yapacakları diğer çalışmalara karşı değilim. Bu durumda ticari kanalların programlarından bir kısmını iç ve dış politikayla ilgili olaylar hakkındaki güvenilir haberlere adanmalarını ve bunun için gerekli materyalin teminini de aynı şekilde güvenilir yollardan sağlamalarının açıklığa kavuşturulmuş olması gerekirdi. Ben olsaydım gerçeğe aykırı veya insan onurunu kırıcı –ki bunlar anayasada var olan ifadelerdir- haber yapılması durumunda muhabirliği sınırlanabilecek veya el konulabilecek bir lisansa bağımlı yapardım. Bu konuda şimdiye kadar henüz siyasi bir planın varlığını duymadım. Ticari kanalların genç seyircilerin belli bir kesimini oldukça kolay kontrolleri altına almaları da bir tehlikeye işaret eder. Bu konuda devlet kanallarının resmi sözleşmelerini ve politikacılar tarafından bu kanallara yüklenen görevleri okumak gerekir. Bu görevler arasında televizyon oyunlarının yapımı gibi, senfoni orkestralarının idamesini üstlenmek de bulunmaktadır. Buna karşın ticari kanallar şüphesiz Hollywood'un oldukça eski filmlerine müracaat edebilmekte ve bunu film arasına serpiştirilmiş yüksek gelirli reklamlarla süsleyebilmektedirler. Kanaatimce genç seyirciler bakımından Peter von Zahn'ın savaştan sonra ilk kez ABD'den haber yaptığı zamana geri dönmek de mantıklıdır. Onun başarılı olduğu haberlerden bir tanesi, Amerikalıların kendi posta kutularını cadde kenarına ne şekilde yerleştirdikleri ve postacının arabayla cadde boyunca nasıl gittiği, posta kutularının kapağını nasıl açtıkları ve mektupları kutuya nasıl attıkları hakkında yaptığı haberdir. Yani, hızlı ve güvenilir bir posta dağıtımı.

Şüphesiz ki başka bir milletin nasıl yaşadığı ve nasıl düşündüğünü açıklayan bu tür konulardan binlercesi mevcuttur ve yeniden Türkiye'ye dönecek olursak, Alman televizyonunda Türkiye hakkında hemen hemen hiçbir şey görmediğimi üzülerek belirtmeliyim. Yabancı ülke, yabancı olarak kalır ve böylece anlaşılmaz olduğu için de kolaylıkla gözden çıkarılır. Eğer bütün dikkatlerden böylesine uzakta duruyorsa, o zaman Türkiye neden Avrupa'nın bir parçası olsun ki? Bu konuda pek çok kişi büyük bir zevkle güçlü ve ses getiren klişelere sarılmakta ve Türkiye'yi basitçe reddetmektedir.

Yurt dışı haberciliği eleştirel olmalı, fakat aynı zamanda aydınlatıcı bir amaç da gütmelidir; hem de bunu haklı olarak attığı manşetle değil, aksine reel toplumsal gerçeklik boyunca yapmalıdır. Çünkü eğer ticari kanallar günün birinde enformasyon sektöründe piyasanın liderliğini ele geçirmeyi başaracak olurlarsa, o zaman, Westdeutscher Rundfunk/Batı Almanya Radyosundan bir şef redaktörün bana söylediği gibi "bu kanallar yaptıkları "Infotainment" programlarıyla siyasi-sosyal bilinci adeta ortadan kaldıracaklardır." Ben de bundan korkuyorum aslında, çünkü beterin beteri var. Redaktörün de ifade ettiği gibi bundan böyle sürekli olarak yurt dışından daha az haber alma durumuna gelebiliriz.

Bundan tam on yıl önce Birleşmiş Milletler genel sekreteri Butros Butros-Ghali'nin de New York'ta açıkça dile getirdiği gibi, medyanın ülke içindeki olaylar üzerinde yoğunlaşması dünyanın kenetlenmesine hiçbir şekilde uygun değildir. Birleşmiş Milletler de kendisini bu gelişmenin bir kurbanı olarak görmektedir. "Bizler belki burada dünyanın medya başkentinde oturuyoruz, fakat mesajlarımızın duyulmasını sağlamak için her gün bir mücadele içerisindeyiz."

İki Almanya yeniden birleştiğinde Almanya'da yurt dışı haberciliğinde olumsuz bir dönemece girilmişti. En azından medya bilimcileri bunu ortaya koyuyor. Fakat bilindiği gibi Alman toplumunun kendi ilkeleriyle ilgili bir dizi sorundan artık emin olmadığı görülmüştü. Bunun için, ki ben böyle tahmin ediyorum, birçokları için bambaşka yaşam şartlarına sahip olan insanlara anlayış göstermek daha da zorlaştı. Evet, doğrusu seyircilerin de kendine göre problemleri var ve yeterince kabul görmeyen bir dizi iyi yayın da mevcut. Ancak program yapımcılarının bu konuda daha bilinçli olmalarını ve buna karşı harekete geçmelerini temenni edebilirim ancak. Burada yayınların ilan edilmesinden, yayın saatlerinden, yayınların nasıl yapıldığından bahsediyorum.

Ama temenni etmenin işe yaradığı zamanlar geride kaldı. Emile Zola bir keresinde "bir roman, mizaç penceresinden görülen dünyadır" demişti.

Bizler, hepimiz dünyayı medyanın penceresinden görüyoruz. Bizleri aldatmamalılar, bizleri kör zannetmemeliler. Ancak bu sayede dünyaya anlamlı şekilde adapte olabiliriz ve bilgilenmiş olarak dünyaya kendi katkımızı sağlayabiliriz. Kendine ait bir gizli diplomasi ile yönetilen ulus devletler döneminde bu talepler belki bugünkü kadar önemli değildi. Bugün, demokratik özgürlük, sürekli barış ve gelişen refah içerisinde yaşamayı garanti altına almaya çalışan, 25 üyeli bir Avrupa'da yaşıyoruz. Bu da doğru ve kapsamlı bilgiye, yani dürüst ve anlaşılır yurt dışı haberciliğine bağlıdır.

Yurt dışı haberciliği ise yeterince başarılı değil ve gelişmiş teknolojinin kendisine sunduğu imkan ölçüsünde bir varlık gösterememektedir. Program yapımcıları kendilerini her şeyden önce ticari kanalların zorladığı kısmen yıkıcı bir rekabet içinde bulmuşlardır. Sorumlu olan kişilerin sonunda yeni yollar ve yeni bir sorumluluk geliştirecek akıllı insanlar olduklarını düşünüyorum. Ama bu kişiler biz tüketicileri de aptal yerine koymamalıdır.